

Novela zákona o ochraně přírody a krajiny prošla prvním čtením ve Sněmovně. Může chránit i lidské životy, zdůrazňují Arnika a Zelený kruh

17.2.2025 - | Zelený kruh

Z novely zákona o ochraně přírody a krajiny je podle ekologických organizací zásadní ta část, která zlepší ochranu vzrostlých stromů ve městech. Ty jsou klíčové pro ochranu lidí před důsledky klimatické změny.

Po schválení novely má být při plánování stavebních záměrů prioritou zachování stávajících vzrostlých stromů. Za každý vzrostlý strom, který bude pokácen kvůli výstavbě, pak musí být uložena náhradní výsadba (na rozdíl od současného znění zákona, kdy orgán ochrany přírody pouze může ve svém rozhodnutí o povolení kácení dřevin uložit žadateli přiměřenou náhradní výsadbu). Pokud náhradní výsadbu nebo její část nebude možné provést, zaplatí stavebník adekvátní finanční poplatek do účelově zřízeného fondu, odkud se z něj bude hradit zejména výsadba dřevin včetně pokrytí nákladů péče o dřeviny, nákup pozemků pro výsadby dřevin, nebo pro využití srážkových vod při podpoře péče o dřeviny.

“Důsledkem novely by mělo být ekonomičtější plánování výstavby při zachování stávající zeleně. Vypěstovat vzrostlý strom je nejen nákladné, ale také časově náročné. Je nezbytné vnímat potřebu zdravého a atraktivního prostředí pro život. Města a obce bychom měli rozvíjet s respektem k už existující zeleni, nikoliv ji neustále nahrazovat novými výsadbami, které nikdy nenahradí plnohodnotně vzrostlé stromy. Pokud budeme pokračovat v přístupu, kdy revitalizace veřejného prostoru znamená jen výměnu mladých stromků za jiné, riskujeme, že ve městech brzy nezbude žádná kvalitní a hodnotná zeleň,” řekla Marcela Klemensová, vedoucí kampaně Arniky Zachraňme stromy.

V současnosti chybí motivace k minimalizaci kácení při stavebních záměrech. Pokud už je stanovena náhradní výsadba, často se nerealizuje tam, kde by měla – tedy v místě kácení. Když nejsou k dispozici vhodné pozemky pro náhradní výsadbu, náhrada se vůbec nenařizuje. Výsadba stromů je přitom běh na dlouhou trať, nově vysazenému stromu trvá několik desetiletí, než může plně poskytovat přínosy, které od něj očekáváme. Vzrostlé stromy, ale také místo, na kterém mohou růst, je proto potřeba lépe chránit. Novela zákona zavádí jednoduchý systém pro stanovení hodnoty stromů navrhovaných ke kácení, ocenění náhradní výsadby a výpočet části ekologické újmy kompenzované poplatkem.

Vztah mezi životním prostředím, zdravím a nemocemi je čím dál zřetelnější

Přínos vzrostlých stromů ve městech a obcích nabývá na významu – mikroklima, které vytvářejí, se v době klimatické změny stává životně důležitým. V přehřátých městech už nejde jen o krátkodobé nepohodlí, ale o reálná zdravotní rizika, která ohrožují stále větší část populace.

Kvalitní zeleň ve městech prokazatelně zlepšuje zdraví – snižuje krevní tlak, posiluje imunitu a snižuje riziko vážných onemocnění, jako jsou kardiovaskulární choroby či astma. Pobyt v přírodním prostředí navíc prospívá duševnímu zdraví, zmírňuje stres, zlepšuje náladu a podporuje kognitivní funkce i tvořivost. Podle studie z tohoto roku mohou do konce století předčasně zemřít až 2 miliony

Evropanů, pokud se nebudou města adaptovat na klimatickou změnu.

Ochrana zeleně není luxus, ale nutnost

Náklady na zachování zeleně jsou ve srovnání s celkovou cenou výstavby zanedbatelné, zatímco její přínosy jsou nevyčíslitelné. Ochrana stromů není zbytečný výdaj, ale investice do zdraví a kvality života.

„Zaznamenali jsme obavy, že tato novela prodraží bytovou výstavbu. Jde však o nedorozumění. V případě výstavby rodinných domů se poplatek vybírat nebude. V případě bytových domů, kde náklady spojené s náhradní výsadbou představují zlomek celkového rozpočtu, je především v zájmu nových obyvatel, aby byly ulice chráněny před účinky tepelného ostrova a předcházelo se tak ohrožení jejich zdraví,“ komentovala některé námitky proti novele Petra Kolínská, ředitelka Zeleného kruhu.

“Argument poslanců zastupujících developery neobstojí. V celkových nákladech na výstavbu, kdy se cena bytů pohybuje v milionech, představuje odvod za kácení – obvykle v řádu deseti tisíců za strom – zanedbatelnou částku. Povinný odvod do fondu by se navíc uplatňoval jen tam, kde musí dojít ke kácení a kde náhradní výsadba není možná. A pokud budou odvody za kácení motivovat stavebníka k úpravě projektu ve prospěch zachování stromů, tak to prospěje projektu, přírodě i klimatu. Jedinou situací, kde by odvody mohly výstavbu skutečně prodražit, je kácení parků či lesoparků – a to přece nikdo nechce,“ upřesnila architektka Anna Vinklárková z Arniky.

Schválení novely zákona o ochraně přírody a krajiny by znamenalo důležitý krok k udržitelnému rozvoji našich měst a obcí. Zelené prostředí není jen estetický prvek, ale zásadní faktor ovlivňující kvalitu života a zdraví obyvatel. Je proto v zájmu všech, aby města neztrácela svou přirozenou zeleň a aby urbanistický rozvoj probíhal s ohledem na budoucí generace.

Z novely zákona o ochraně přírody a krajiny je podle ekologických organizací zásadní ta část, která zlepší ochranu vzrostlých stromů ve městech. Ty jsou klíčové pro ochranu lidí před důsledky klimatické změny.

Po schválení novely má být při plánování stavebních záměrů prioritou zachování stávajících vzrostlých stromů. Za každý vzrostlý strom, který bude pokácen kvůli výstavbě, pak musí být uložena náhradní výsadba (na rozdíl od současného znění zákona, kdy orgán ochrany přírody pouze může ve svém rozhodnutí o povolení kácení dřevin uložit žadateli přiměřenou náhradní výsadbu). Pokud náhradní výsadbu nebo její část nebude možné provést, zaplatí stavebník adekvátní finanční poplatek do účelově zřízeného fondu, odkud se z něj bude hradit zejména výsadba dřevin včetně pokrytí nákladů péče o dřeviny, nákup pozemků pro výsadby dřevin, nebo pro využití srážkových vod při podpoře péče o dřeviny.

“Důsledkem novely by mělo být ekonomičtější plánování výstavby při zachování stávající zeleně. Vypěstovat vzrostlý strom je nejen nákladné, ale také časově náročné. Je nezbytné vnímat potřebu zdravého a atraktivního prostředí pro život. Města a obce bychom měli rozvíjet s respektem k už existující zeleni, nikoliv ji neustále nahrazovat novými výsadbami, které nikdy nenahradí plnohodnotně vzrostlé stromy. Pokud budeme pokračovat v přístupu, kdy revitalizace veřejného prostoru znamená jen výměnu mladých stromků za jiné, riskujeme, že ve městech brzy nezbude žádná kvalitní a hodnotná zeleň,“ řekla Marcela Klemensová, vedoucí kampaně Arniky Zachraňme stromy.

V současnosti chybí motivace k minimalizaci kácení při stavebních záměrech. Pokud už je stanovena náhradní výsadba, často se nerealizuje tam, kde by měla – tedy v místě kácení. Když nejsou k

dispozici vhodné pozemky pro náhradní výsadbu, náhrada se vůbec nenařizuje. Výsadba stromů je přitom běh na dlouhou trať, nově vysazenému stromu trvá několik desetiletí, než může plně poskytovat přínosy, které od něj očekáváme. Vzrostlé stromy, ale také místo, na kterém mohou růst, je proto potřeba lépe chránit. Novela zákona zavádí jednoduchý systém pro stanovení hodnoty stromů navrhovaných ke kácení, ocenění náhradní výsadby a výpočet části ekologické újmy kompenzované poplatkem.

Vztah mezi životním prostředím, zdravím a nemocemi je čím dál zřetelnější

Přínos vzrostlých stromů ve městech a obcích nabývá na významu – mikroklima, které vytvářejí, se v době klimatické změny stává životně důležitým. V přehřátých městech už nejde jen o krátkodobé nepohodlí, ale o reálná zdravotní rizika, která ohrožují stále větší část populace.

Kvalitní zeleň ve městech prokazatelně zlepšuje zdraví – snižuje krevní tlak, posiluje imunitu a snižuje riziko vážných onemocnění, jako jsou kardiovaskulární choroby či astma. Pobyt v přírodním prostředí navíc prospívá duševnímu zdraví, zmírňuje stres, zlepšuje náladu a podporuje kognitivní funkce i tvořivost. Podle studie z tohoto roku mohou do konce století předčasně zemřít až 2 miliony Evropanů, pokud se nebudou města adaptovat na klimatickou změnu.

Ochrana zeleně není luxus, ale nutnost

Náklady na zachování zeleně jsou ve srovnání s celkovou cenou výstavby zanedbatelné, zatímco její přínosy jsou nevyčíslitelné. Ochrana stromů není zbytečný výdaj, ale investice do zdraví a kvality života.

„Zaznamenali jsme obavy, že tato novela prodraží bytovou výstavbu. Jde však o nedorozumění. V případě výstavby rodinných domů se poplatek vybírat nebude. V případě bytových domů, kde náklady spojené s náhradní výsadbou představují zlomek celkového rozpočtu, je především v zájmu nových obyvatel, aby byly ulice chráněny před účinky tepelného ostrova a předcházelo se tak ohrožení jejich zdraví,“ komentovala některé námitky proti novele Petra Kolínská, ředitelka Zeleného kruhu.

“Argument poslanců zastupujících developery neobstojí. V celkových nákladech na výstavbu, kdy se cena bytů pohybuje v milionech, představuje odvod za kácení – obvykle v řádu desítek tisíců za strom – zanedbatelnou částku. Povinný odvod do fondu by se navíc uplatňoval jen tam, kde musí dojít ke kácení a kde náhradní výsadba není možná. A pokud budou odvody za kácení motivovat stavebníka k úpravě projektu ve prospěch zachování stromů, tak to prospěje projektu, přírodě i klimatu. Jedinou situací, kde by odvody mohly výstavbu skutečně prodražit, je kácení parků či lesoparků – a to přece nikdo nechce,“ upřesnila architektka Anna Vinklárková z Arniky.

Schválení novely zákona o ochraně přírody a krajiny by znamenalo důležitý krok k udržitelnému rozvoji našich měst a obcí. Zelené prostředí není jen estetický prvek, ale zásadní faktor ovlivňující kvalitu života a zdraví obyvatel. Je proto v zájmu všech, aby města neztrácela svou přirozenou zeleň a aby urbanistický rozvoj probíhal s ohledem na budoucí generace.

<https://zelenykruh.cz/novela-zakona-o-ochrane-prirody-a-krajiny-prosla-prvnim-ctenim-ve-snemovne-muze-chronit-i-lidske-zivoty-zduraznuji-arnika-a-zeleny-kruh>